

Az I. világháború legendás vezetői

A Nagy Háború alatt semmi nem állhatott a győzelmet hajszó-
ló csúcsvezetők útjába, sem az ellenség, sem a riválisok, még a
szövetségesek sem. Némelyikük lemondani kényszerült, ám mások
megállíthatatlanul tovább munkálkodtak – a végsőkig.

Írta: William E. Welsh

A Nagy Háború fő küzdőtere a nyugati front volt, itt dőlt el a konfliktus kimenetele. E tíz kulcsszereplő mindegyikének számottevő felelőssége volt országaik háborús sorsának alakulásában.

Az itt bemutatott tíz prominens személy közül kilenc közvetlenül hozzájárult országa vagy birodalma hadműveleteinek alakításához a nyugati fronton. Hatan főparancsnokok vagy vezérkari főnökök voltak. Ezek a hadvezérek, feladatuk pontos hatáskörétől és nemzetiségüktől függően, különböző címeket viseltek, ám tevékenységük sok tekintetben hasonló volt. Pozíciójuk megkövetelte a logisztika és mozgósítás követelményeinek alapos ismeretét, a modern stratégiában és taktikában való beható jártasságot, valamint az erős vezetői és diplomáciai képességeket.

Ezek a magas rangú vezetők: Joseph Joffre, Ferdinand Foch, Douglas Haig, John J. Pershing, Paul von Hindenburg és Erich Ludendorff. Mindegyikük vállára óriási felelősség nehezedett. Ők feleltek országuk győzelméért vagy vereségéért, és a rájuk bízott katonák millióinak sorsáért.

Alekszej Brusilov tábornok – bár II. Miklós cár lemondásáig nem ő irányította Oroszország hadi tevékenységét – olyan híres offenzívát indított 1916-ban, amely a mai napig megőrizte emlékeztétét. Brusilov kitalált egy harcmodort a keleti fronton, amellyel elkerülte a szörnyű veszteségeket, és sikeres, nagyszabású támadást vezetett az osztrák-magyar hadsereg ellen. Az offenzíva annyira szétbomlasztotta a Monarchia katonai vezetését, hogy folyományaként haderői felett fokozatosan a német főparancsnokság vette át az irányítást a háború hátralévő részében.

Az olyan államférfiak, mint II. Vilmos német császár, David Lloyd George brit miniszterelnök és Woodrow Wilson amerikai elnök azért tartoznak ide, mert nemcsak népeik háborús erőfeszítésének ösztönzésében játszottak szerepet, hanem a háború kivitelezéséhez szükséges hadiipar megszervezésében is.

Ezek a kulcsszereplők szinte mind ismert nevek. Mindegyikük rajta hagyta egyedi és kitörölhetetlen lenyomatát a háború lefolyásán és kimenetelén.

II. Vilmos császár

Nemzetiség: német **Pozíció:** császár

II. Vilmos császár totális háborúba taszította Európát, mert nem igazán látta előre azt az óriási kárt, amelyet ez a kontinensnek okoz.

Az I. világháború kezdetekor II. Vilmos császár állt a leghatékonyabb, 3,8 milliós tényleges állományú hadsereg élén, mégpedig jelentős katonai parancsnoki adottságok nélkül. „Az volt minden vágya, hogy olyan legyen, mint Napóleon, anélkül, hogy meg kelljen vívnia a csatáit” – mondta Winston Churchill. A hiú, harcias, paranoiás és vakmerően konfrontálódó német császár a háború kitörésének idejére nemcsak a külföldi vezetőkől hidegült el, hanem saját minisztereitől és tábornokaitól is. Idétlenkedése a világ színpadán komikus lett volna, ha nem sodorta volna a világot a háború szélére. A porosz katonai hagyományokat akarta folytatni, ám stratégaként siralmasan dilettánsnak bizonyult.

A világháborúhoz vezető években politikai célja a Weltpolitik megvalósítása volt, amelynek alapjait a tengerentúli gyarmatok megszerzése, egy globális flotta megteremtése és az agresszív diplomácia jelentette. Ferenc Ferdinánd osztrák főherceg 1914. júniusi meggyilkolását követően bűnrészes volt abban, hogy gátlástalanul rohantak a világégésbe. Amikor Németország belesüppedt a végelethetetlen, kétfrontos háborúba, igyekezett befolyásolni a német hadműveleteket, de tanácsait Helmuth von Moltke vezérkari főnök és Theobald von Bethmann-Hollweg kancellár kezdetben figyelmen kívül hagyta. Nem volt képes kitartani egyetlen józan stratégia mellett sem, hanem – mint egy gyerek – ide-oda ingadozott a külön-külön katonai irányvonalak és a Németország ellenségeihez való békés közeledés szándéka között.

Végül olyan sok tábornokától fordult el, hogy 1916-ra nem maradt más választása, mint belenyugodni Paul von Hindenburg és Erich Ludendorff úgynevezett csendes diktatúrájába. Amikor Németország győzelme megdőlt, utasították, hogy mondjon le, és vonuljon hollandiai száműzetésbe. Mivel nem volt többé valódi hatalma, alázatosan engedelmeskedett.

II. Vilmos császár arra vágyott, hogy nagy hadvezér legyen, ám a katonai zsenialitás leghalványabb nyoma sem volt meg benne

A két unokafivér, II. Vilmos császár (balra) és II. Miklós cár a háború előtt hosszas üzenetváltást folytatott, ez az ún. Willy-Nicky levelezés, amelyben megpróbálták elkerülni a háborút, sikertelenül

Paul von Hindenburg

Nemzetiség: német

Pozíció: vezérkari főnök

Paul von Hindenburg megmentette Németországot a nagy veszedelem kezdetén, de hosszú távon elveszejtette a totális háború csődöt okozó stratégiájával.

Több mint 220 000 orosz nyomult a német hadsereg hátába az ország keleti határánál 1914 augusztusában, csak két héttel a háború kitörése után. A helyzet rettenetes volt. Reaktiválták a nyugalomba vonult, 65 éves, porosz születésű Paul von Hindenburg tábornokot, aki különvonatra szállt, és új vezérkari főnökével, Erich Ludendorff tábornokkal egyenesen a veszélyeztetett frontra ment. Együtt aratták Tannenberg-nél a német győzelmet, amely megsemmisítette a 2. orosz hadsereget. A győzelem Hindenburgot Németország legnagyobb háborús hőseinek panteonjába repítette. Hindenburg testesítette meg a porosz katonai hagyományt. Tannenbergét követően hadseregtábornokká léptették elő, és 1914 őszén a keleti fronti német erők főparancsnoka lett. Tiszteletet parancsolóan, magabiztosan és higgadtan lépett előre: egy két fronton folyó, komplex háborút irányított. Hindenburg nagyapafigura lett a németek számára. Jobbkezével, Ludendorff-fal együtt, akivel – Hindenburg szavait idézve – „egyek voltak gondolatban és cselekvésben”, egyfajta „csendes diktatúrát” épített, s ebben akkora hatalmat élvezett, amely vetekedett a császáréval.

Hadseregtábornoki előléptetése után a katonai elsőbbségért folytatott hatalmi harcba bocsátkozott Erich von Falkenhayn vezérkari főnökkel. Végül 1916 augusztusában Hindenburg váltotta Falkenhaynt a vezető pozícióban. Ettől kezdve tervei és javaslatai mind a totális háborúban való hitének megnyilvánulásai voltak. Ezek közé tartozott a nevét viselő fegyverkezési program, a korlátlan tengeralattjáró-háború és az 1918-as tavaszi offenzíva. Ahelyett, hogy Németországot győzelemre vezette volna, ezek a megbukott törekvések felfedték a józan stratégia és a politikai készségek teljes hiányát, amely a történelem nagy vezéreiben pedig megvolt. A végén ő okozta Németország katonáinak és polgárainak kudarcát.

Hindenburg (balra) Erich Ludendorff-fal, a hadsereg hadműveleti főnökével való szimbolikus kapcsolatát boldog házasságnak nevezték

Douglas Haig fölényes fellépése megfélemlítette az alárendelt tiszteket, akik nem merték megkérdőjelezni a terveit

David Lloyd George hadügy- és Winston Churchill haditengerészeti miniszter 1915 őberében. Lloyd George mesterien irányította a haditermelést és a logisztikát, ez erősítette stratégiai tapasztalatosságát

David Lloyd George

Nemzetiség: brit Pozíció: miniszterelnök

David Lloyd George meg akarta őrizni a britek nagyhatalmi pozícióját, ehhez biztosította a hadfelszerelést is, de a tábornokokban nem bízott.

rit Liberális Párt, amelynek hadügyi miniszter David Lloyd George is tagja volt, hagyományosan ellenezte a háborút, azonban a kibővülő német agresszió miatt Lloyd George kész volt szakítani a hagyományokkal. „Nagy-Britanniának nem áron meg kell őriznie helyét a világ nagyhatalmai között” – mondta 1911-ben.

Ét évet töltött el ebben a tisztségben, ezután 1915 májusában hadfelszerelési miniszter, majd júliusában (Lord Kitchener halála után) hadügyi miniszter lett. Ezen kormánypozícióiban elérte, hogy a brit üzletemberek állítsák rendelkezésükre fegyver, lőszer és a háborúhoz szükséges felszerelés biztosítására.

Után 1916. december 16-án kinevezte Asquithet a brit miniszterelnöki székben, megnövekedett a haditermelés központosítására fordította. Ennek eredményeként az ipart és a kereskedelmet

a brit haderő támogatásának szolgálatába állították.

Otthon lassanként bejöttek Lloyd George számításai, ám Nagy-Britannia hadi stratégiájának befolyásolásában akadályba ütközött. Mélységesen bizalmatlan volt a tábornokokkal szemben, azok pedig a háborús stratégiát illetően hozzá nem értőnek tekintették.

Lloyd George szerette volna megnövelni a brit haderőt az olyan kisebb hadszíntereken, mint Olaszország és Görögország, hogy elkerüljék a nyugati fronton bekövetkező súlyos embervesztéseket. Emiatt ellenezte Douglas Haig főparancsnok 1917. nyári, nagy offenzívára vonatkozó terveit. Haig és William Robertson a brit nagyvezérkar főnöke nem fogadta meg a tanácsát. Vonakodva beleegyezett hát, hogy Haig lefolytassa a harmadik ypres-i csatát. A fegyverszünetet követően Lloyd George vezette a brit delegációt a párizsi békekonferencián.

Erich Ludendorff

Nemzetiség: német Pozíció: hadműveleti főnök

Erich Ludendorff gondolta ki a németek totális háború-stratégiáját. 1918 tavaszán hatalmas offenzívát indított, hogy megpróbáljon győzelmet elérni a nyugati fronton.

A hatalmaskodó, erőszakos és önelégült Erich Ludendorff ugyanolyan energiával vívott háborút német hadseregbeli riválisaival, mint ahogyan Németország ellenségeivel küzdött az I. világháborúban.

Mivel jól ismerte a Schlieffen-tervet, a Belgiumot 1914-ben letámadó 2. német hadsereghez osztották be. Gyorsan hírnevet szerzett, amikor kikényszerítette a liège-i erődítményrendszer megadását.

A német főparancsnokság ekkor vezérkari főnöknek nevezte ki Paul von Hindenburg mellé, akit a nyugállományból hívtak vissza a keleti fronton katasztrófa elhárítására. Augusztus végén, az oroszok legyőzésével Tannenbergnél Ludendorff segített Hindenburgnak megfordítani az állást.

Ludendorff ismételtén összeütközésbe került Erich von Falkenhayn hadsereg-főparancsnokkal. Mindkettőjüknek megvolt az elképzelése arról, hogyan kell folytatni a háborút, és a két elgondolás nem egyezett. Ludendorff hiába próbálta elérni, hogy Vilmos császár menessze Falkenhaynt. Amikor ez nem sikerült, Ludendorff megkerülte a császárt, és politikusokat, nagyiparosokat beszélt rá, hogy kérjék Falkenhayn lemondását. Itt sikerrel is járt, 1916 augusztusában Falkenhaynt leváltották.

Hindenburg és Ludendorff lényegében Németország diktátorai voltak a háború második felében. Belekezdtek a totális háború politikájába, amely maga után vonta az amerikaiak belépését, az antant javára kullentve az egyensúlyt.

1918-ban Ludendorff elindította azt a támadássorozatot, amely Kaiserschlacht vagy tavaszi offenzíva néven ismert, s amely a Flandria térségében lévő brit és portugál expedíciós haderőt vette célba. A beérkező franciák segítették a briteket, de addigra a szövetségeseket már a Marne-ig szorították vissza a németek. A szövetséges ellentámadások végül fegyverszünethez vezettek.

A háború után Ludendorff csak ártott Németországnak az úgynevezett tördöféselmélet terjesztésével, miszerint a németek hitvány belső árulók miatt veszítettek, nem a csatatéren.

Erich Ludendorff (jobbra) térképpel a kezében tanácskozik a 8. hadsereg parancsnokával, Paul von Hindenburggal az 1914-es tannenbergi csatában